

A hercegprimás aranymiséjén

Irtá: Zichy János gróf v. b. t. t., az Országos Katolikus Szövetség elnöke

Az emberi élet legszebb célja: az Igazság keresése, legnemesebb tartalma: a Munka és legjobb balzsama: a Szeretet. Érintetlen és hiba nélküli az a férfi, akinek a Gondviselés megengedi, hogy hivatása szolgálatában ezt a három ideált rendületlenül követhesse s akinek lelke elég erős ahhoz, hogy győzelmesen tudjon megfelelni e három ideál parancsolta köteletségének.

Minden időkben ritka volt az ilyen ember, mert a szellemnek, az akaratának és az érzelmeinek teljessége az egybeolvadása kellett hozzá. De a modern korban, amidőn sokszorosan megnövekedtek a meghasonlott emberiség vétkei és bajai, amidőn a hatalmi harc és az egyéni önzés kísértései vették körül mindenütt a lelkeket, amidőn a kételkedés és a gyűlölet lidércei lobogtak mindenfelé, százszeresen nehéz volt még a legjobb szándéku és legbiztatóbb tehetségű embereknek is megállniok az igazi férfinak ezt a hármast próbáját. Ámde az az ősz egyházfejedelem, kinek aranymiséjét most méltó örömmel és büszkeséggel ünnepli meg a katolikus magyar társadalom: Csernoch János, Magyarország biboros hercegprimása, ezek közül a ritka férfiak közül való.

Mert az Igazságot, a termékenyítő és alkotó Igazságot kereste egész 50 éves papi pályáján Magyarország első főpapa. Az Igazságot kutatta és az Igazságért szállott sikra bátran, amikor ifju korától kezdve felösmerte azt a történelmi szükségszerűséget, hogy a magyar nemzetnek s ebben elsősorban a katolikus magyarságnak, a kilenc százados magyar katolicizmus megszentelt hagyományos útján kell járnia. Az Igazságot kereste, amikor igyekezett reáterelni a magyar katolikusok figyelmét arra, hogy a világnézetek harcában bátran és önrizzettel kell hordozniok a katolikus öntudatot s hogy ki kell fejteniök minden szellemi és gazdasági erőt abban a harcban, amelyet a rombolás erői ellen meg kell vívniok. Az Igazság keresésének ez a parancsa állította őt egykor a politika küzdőterére is, mikor a millenium évében meg kellett küzdenie egy erőszakos választási rendszer legerőszakosabb fegyvereivel és ez a parancs öntött belé lelket, hogy az erőszak pillanatnyi győzelmén ne veszítse el reményét a magyar katolicizmus végső diadalában és újra belemenjen a választás harcába és az új harcban új diadalra vigye a magyar katolicizmus zászlóját. És benn a parlamentben is ezt az Igazságot szolgálta mindig csak a maga lelkiismeretére hallgatva, csak a katolicizmus igazi érdekeit tartva szem előtt. Akkor még egészen más közszellem volt Magyarországon, akkor még bátorság kellett ahhoz, hogy valaki keresztény és nemzeti politikát követeljen. A néppártnak akkori harcaiban Csernoch János hatalmas egyénisége a legbátrabb és legelszántabb küzdelmet vívta az ősi hagyományokért a keresztény világnézetért. És ezt a harcot az Igazságért ma is vívja a 72 éves biboros hercegprimás, vállal egy félszázados papi működés fárasztó kötelességteljesítésével, de soha meg nem lankadt erővel, soha el nem lankadt lelkesedéssel.

A munka embere Csernoch János, az alkotó tetteké, a szervező erőé, a teremtő tehetségé.

A munka az Ő számára valóban mindig az élet legfőbb tartalma volt, melynek elvégzéséhez az elhivatottság biztos öntudatával látott mindig hozzá. Az a munka, amelyet az egyházszervezésben, amelyet a közélet irányításában, amelyet a társadalmi erők összekovácslásában végzett el, az igazi alkotó és teremtő szellem munkája volt. Mindig és minden helyen nemcsak vállalta, hanem kereste is a munkát. Minden méltóságban és minden díszben, amelyet egyre emelkedő pályája számára hozott, csak a munkát kereste és el is végezte tökéletesen. Amikor a csanádi püspöki székből a kalocsai érsek székebe került, már az egész ország látta ezt a nagy szervezőképességet, ezt a nagy alkotóerőt és el is ösmerte Csernoch Jánosban. Csak Ő maga volt szerény, hiszen mikor 1912-ben a Pápa Öszentségének egyenes kivánságára néhai I. Ferenc József király fölkinálta neki az esztergomi érsekséget, semmiképpen nem akarta elfogadni. Igen jól emlékszem reá, hogy nekem, aki mint kultuszminiszter több ízben is tárgyaltam vele és igyekeztem őt Öszentsége öhajtsága és Öfelsége kivánsága szerint az érsekség elfogadására reábirni, mennyi reábeszélésbe került, amíg végre többszöri felkinálás után elfogadta azt a magas méltóságot, amelyet azóta az egyház és a haza javára olyan jelentékeny eredményekkel tölt be. Akkor sem a munkától riadt vissza, csak el akarta előbb végezni a másik munkát, melyet vállalt. De amikor meggyőződött róla, hogy olyan feladatok várják, amelyek elvégzésére legfőbb tekintélyek választása szerint Ő van hivatva, akkor vállalta a munkát s elvégezte az igazi férfi egész tehetségével és egész erejével.

Most itt állunk előtte aranymiséje napján és az Igazság keresőjét, a Munka emberét köszöntjük azzal a nagy és áhitatos szeretettel, amely az Ő lelkéből egy félszázadon át áradt a magyar katolikus társadalom felé. A Szeretet örök igéjének nemcsak hirdetője, de megélője is a magyar hercegprimás, akit ez a Szeretet egy széttephetetlen kötelekbe fűzött össze a magyar katolikus társadalommal. Legyen ez a hódoló Szeretet a legszebb balzsam egy nagyérdemű élet sok megpróbáltatásának, küzdelmeinek és fájdalmainak és lobogjon ez a Szeretet az Ég felé szálló lánggal ezen a napon, amikor Magyarország biboros hercegprimása az aranymise szent misteriumában — a Gondviselés különös kegyelméből, erejének teljében, eszméi diadalában — léphet Szent István Bazilikájának oltára elé.

Az Isten magyar nemzetünknek most nehéz megpróbáltatásokat, a mártírsors fájdalmas szenvedéseit adta az Ő kifürkészhetetlen akaratából. De mi rendületlen bizalommal tudjuk, hogy a megpróbáltatásokra majd a diadal sugaras napjai jönnek és az apostoli királyság s az egységes nagy Magyarország feltámadásában még együtt ünnepelhet majd a magyar katolikus társadalom és Esztergom biboros hercegprimása, Csernoch János.

Adja Isten, hogy ez az idő minél hamarabb elkövetkezzék és adja, hogy az aranymise hercegprimás az egyház dicsőségére, a haza javára, a magyar katolikusok örömeire még soká viselhesse dicsó hagyományu főméltóságát.

„Rendületlenül kitarított őrhelyén...”

Klebelsberg gróf kultuszminiszter üdvözlő levele a jubiláló hercegprimáshoz

Klebelsberg Kunó gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter az alantí üdvözlő sorokat intézte Csernoch János dr. bíboros-hercegprimás aranymiséje alkalmából.

„Ötvenéves papi jubileuma küszöbén sietek megragadni az alkalmat, hogy hódolatomat és hálaomat nyilvánítsam nagy és áldásos tevékenységért, melyet Főmagasságod a magyar katolikus egyház, de egyúttal a magyar művelődés érdekében egy félszázadon keresztül kifejtett. *A magyar katolikus egyházi élet legkiválóbb képviselőiről kell vennem a mértéket, hogy érdeme szerint méltathassam azt a gazdag és sokoldalú munkát, melyet Főmagasságod a lelkipásztorkodás, a gyakorlati egyház- és iskolakormányzat, a társadalmi intézmények s a közvélemény irányítása terén ötévtized alatt végzett.* Mert Főmagasságod mély belátásával és ritka tapintatával már korán, mint az Egyház egyszerű szolgálója is, sulyt és tekintélyt tudott szerezni szavának s mint a keresztény gondolat zászlótartója és fáradhatatlan harcosa széles körök nagyrabecsülését és hálaát vitva ki.

Attól kezdve pedig, hogy Szent Gellért és Boldog Asztrik örökén át az ország első főpapi székébe emelkedett, *általánosan elismert vezető egyénisége lett a magyar társadalomnak.* A háboru szörnyű megpróbáltatásai közepette pedig valóban *atyai szolgálatokat* tett Főmagasságod a nemzetnek, aki főságos szavával reményt öntött a csüggedőkbe, kifogyhatatlan szeretetével enyhületet hozott a szenvedőknek s kimagasló példájával hazafias kötelességeljesítésre ösztönözte a habozókat. *Körétekeresés maradt Főmagasságod önmagához akkor is, midőn a veszített háboru következményeként a forradalmak borz szelleme fertőzte meg országunkat.* Főmagasságod a

jobbak reményeként a legnehezebb megpróbáltatások között is *rendületlenül kitarított őrhelyén, a magyar Sion ormán.* Mint igazi jó pásztor, a szenvedésben és nélkülözésben is osztozott híveivel. *Minden veszedelem ellenére híven és meg nem rettenve teljesítette a lelkiatya és főpap kötelességét: bátorított, vigasztalt, segített és fáradhatatlanul élesztette a jobb jövő reményének már-már kihunyni készülő szövétnekét.*

Erős lelke meg nem tört akkor sem, amikor a trianoni határok a hazával együtt Főmagasságod főegyházmezejét is darabokra tépték. Lankadatlan buzgósággal és áldozatkészséggel végzi az irgalmas számaritanus nehéz munkáját azóta is; példájával előljár a haza újjáépítésében, a lelkek harmóniájának helyreállításában s ezzel rokonszenve s jóindulatot ébreszt irántunk határainkon túl még a messze idegenben is. Ezért természetes, hogy tekintélye még nagyobbra nőtt s hogy az egész nemzet áhitattal figyel szavára, mert tudja, hogy Főmagasságod érett bölcsességében és gazdag élettapasztalatában a legönzelelőbb hazaszeretet és a legtisztább jóakarat szól hozzá.

Midőn most Isten különös kegyelméből Főmagasságod pappá szenteltetésének félszázados évfordulójához ért, a magyar katolikus egyház minden hű fia hálaival és szeretettel gondol Magyarországra feuköltlekkü bíboros-hercegprimására.

Engedje meg Főmagasságod, hogy ez ünnepi alkalmából én is tolmácsolhassam legőszintébb jókívánataimat s kérjem a Mindenhatót, tartsa meg Főmagasságod életét még hosszú évek során át egyházunknak és nemzetünknek s árasssa bőséges áldását további főpapi és honfiai nemes munkájára.

Esztergom népe ünnepli a hercegprimást

Esztergom, november 15.

(A Nemzeti Újság kiküldött tudósítójától.) A bíboros hercegprimás ünneplésére Esztergom város közönsége, amelynek a jubiláns bíboros nemcsak lelkipásztora, hanem szeretett diszpolgára is, nagy örömmel és lelkesedéssel készült. A város ünnepi dísz öltött, mindenütt zászlók lengtek és az utcákon hatalmas tömeg nézte az esti tűzijátékra történő előkészületeket. Délelőtt a város képviselőtestülete ünnepi díszközgyűlést tartott, amelyen *Antony Béla* polgármester elnöki megnyitójában különösen a bíboros-hercegprimás diszpolgárságát méltatta meleg szavakkal. Az ünnepi megnyitó után *Brenner Antal* főjegyző felolvasta a hódoló feliratot, amelyet vasárnap ünnepélyesen nyújtanak át a hercegprimásnak. A felirat díszes kiállítású albumba van foglalva, amely *Sántha József* dr. városi tanácsos művészi munkája. Azután *Bree József* dr. városi képviselőtestületi tag mondott ünnepi beszédet, amelyben Csernoch Jánosnak Esztergom felvirágoztatása körül szerzett érdemét méltatta.

A késő délutáni órákban már nagy sürgés-forgás volt a város utcáin. A Széchenyi-téren nagy tömegben gyülekezett a város népe, ahol az esti fáklyás- és lampionos felvonulás résztvevői rendezkedtek. A lampionos menet a Rákóczi-téren és a Ferenc József-uton át vonult a primási palota felé. Az ut mentén kivilágosodtak az összes ablakok, a bazilika ormán hatalmas villanyfényben pompázó kereszt gyulladt ki. A primási palotával szemben lévő bástyán, ahol a kegyeletes hagyomány szerint Szent Istvánnak, első királyunknak szülőhelye volt, kigyulladt a magyar korona apostoli kereszttel díszített fényes képe és fénysugaral messze világítottak a Dunán át a megszállott vidékre. A felvonulás, amelynek élén katonazenekar haladt, méltóságteljes lassúsággal kigyűzött a primási palota felé. A bíboros, akit meglepésszerűen ért ez az ünneplés, udvari papjai élén megjelent a palotának déle néző egyik szalonjában, amelyet I. Ferenc József király és Erzsébet királyné képei díszítenek. Ebben a teremben vannak kiállítva a millennium idejében készült képek, továbbá *Weszeley Norbert*nek, a jubiláns főpapról készült képe és *Oskó Jenő* képei a Mátyás-kápolnáról és Mátyás király történelmi nevezetességi kálváriájáról. Amikor a menet a primási palota elé ért, a bástyafokról röppentyűk szállottak a magasba. Erre megkezdődött az ünnepi hangverseny, amelyen a *Turista Dalárda Hajnali Kálmán* és a *Primási Tanítóképző énekkara Nemesszeghy István* vezetésével nagy művészettel adott elő az alkalomhoz illő énekszámokat. A szernadót katonazenekar játéka fejezte be. A bástyafokról eközben egymásután röppentek a magasba a szebbnél-szebb rakéták és a művészi tűzijáték gyö-

nyörködtette a messze környéket. A szernad végzetével hatalmas éljenzés zúgott fel a térről, amelyet teljesen ellepett az ünneplő tömeg. Az ősz főpap meghatottan intett köszönetet. A tömeg lassan elvont a Széchenyi-térre, ahol térzene fejezte be a nagy napot.

Az I. Ferenc József fogadalmi templom alapkövetétele

A három napig tartó országos Csernoch János jubileumi ünnepség befejezésékepen november 19-én, azaz szerdán délelőtt fél 11 órakor helyezik el a tisztviselőtelepi Magyarország Nagyszönyvének dicsőségére és I. Ferenc József apostoli király emlékeztére emelendő új plébániatemplom alapkövét.

A templomot építő bizottság Csernoch János dr. bíboros-hercegprimás, Izabella főhercegnasszony és Sipőcz Jenő dr. polgármester aláírásával felhívást bocsátottak ki Magyarországi katolikus közönségéhez. A november 19-iki alapkövetétele programja a következő: Az ünnepség délelőtt 11 órakor kezdődik a Rezső-tér 8. szám alatti iskolában. *Sipőcz Jenő* dr. polgármester ismerteti a megépítendő templom történetét. Ezután a kormányzó és a hercegprimás aláírják az alapkövetétele okiratot, mely után a templomépítő bizottság fővédnöke, Izabella főhercegnasszony mond rövid beszédet, melyben felkéri a hercegprimást az alapkövetétele. A beszédre a hercegprimás válaszol. Ezzel az ünnepély első része befejeződik és az ünneplő közönség a hercegprimás vezetésével kivonul a Rezső-térre, ahol kezdetét veszi az egyházi ünnepség. Az ünnepély befejezésénél a dalárda a Himnuszot énekli. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy Izabella főhercegnasszony és Frigyes főherceg 30 millió koronát adtak a templomépítésre.

A növendékpapok és a Regnum Marianum ünnepe

Csernoch János dr. bíboros-hercegprimás aranymiséje alkalmából vasárnap, folyó hó 16-án délután fél 6 órai kezdettel a Zeneművészeti Főiskola nagyszobájában ünnepi hangversenyt rendez az építendő temploma javára a Regnum Marianum Egyházközség. A hangversenyen — amelyen megjelentek *Albrecht* főherceg, a templomépítés fővédnöke, *Izabella* és *Gabriella* főhercegnők s a katolikus társadalom színe-java, élén *Schioppa Lőrinc* érsek, pápai nunciussal — szerepelnek: *Dohnányi Ernő* dr., *Szekelyhidy Ferenc* dr., *Tarnay Alajos*, *W. Reichenberger Olga* és a Regnum Marianum énekkara s *Cecilia* kórusa. A hangverseny kezdetén *Shooy Lajos* szentszéki tanácsos, a Regnum Marianum közseretethen álló plébánosa fogja a nap jelentőségét méltatni. Jegyek még korlátolt számban a Regnum Marianumban, Budapest, VII., Damjanich-utca 50.

és a hangverseny kezdete előtt a pénztárnál kaphatók 10,000—100,000 koronáig.

A Budapesti Növendékpapság Magyar Egyházi Irodalmi Iskolája (IV., Papnövelde-utca 7.) Csernoch János bíboros-hercegprimás aranymiséje alkalmából november 17-én, hétfőn déltán 6 órakor díszgyűlést tart.

Püspöki körlevelek méltatják a jubileum jelentőségét

A katolikus Egyház magyarországi főpásztorai lendülettel körlevelben avatják országos jellegűvé Csernoch János bíboros-hercegprimás félszázados papi jubileumát.

Szmrecsányi Lajos egri érsek körlevelében a jubiláns magas egyházi és közjogi méltóságának jellegéből indul ki. Ünnepleni kell azonban — ugymond a továbbiakban — a magas méltóságot viselő kiváló egyént is, mint oly férfit, aki félszázados köztevékenysége alatt, amidőn nem rejtve, de mindenkor mintegy közszemlének kitéve teljesítette nagyfontosságú és sok érdeket érintő feladatait: a közelismerésben éppen úgy, mint állása méltóságában csak emelkedett, míg a legfőbb fokot el nem érte; bizonyosságul annak, hogy nagy képességeit, ritka készütségét és megtéveszthetetlen igazságérzetét oly módon tudta mindenkor embertársai és a közérdek szolgálatába állítani, hogy a legfontosabb ügykörök, állások és méltóságok betöltésekor a legfelsőbb és alsóbb tényezőket figyelme mindenkor feléje fordult, viszont nagyobb hatáskörrel való felruházatása neki nagyobb érdemszerzésre, áldásos köztevékenységre szolgált kedvező alkalmul. *A haza és a hazai egyház első őrhelyén félszázados nagyjelentőségű és kihatású munkája sikereit háttér adó bíboros imájához csatlakozni emélfogva nekünk is elmulasztatlan kedves kötelességünk, amiért is november 18-án, úgy az egri főszékesegyházban, mint a főegyházmege minden templomában ünnepélyes szentmise mutatandó be, a végén Te Deummal, amelyre a hatóságok és a hívő közönség előre figyelmeztetendő.*

Mikes János gróf szombathelyi püspök bejelenti egyházmegyéjének, hogy a hercegprimás aranymiséjén személyesen részt vesz, hogy híveinek hódolatát és szeretetét tolmácsolja az ország első főpapjának. Felhívja az egyházmegye katolikus lakosságát, hogy kérjék a jó Istent, adjon az aranymisés főpápnak sok kegyelmet, felelősséggel teljes munkaköréhez egészséget és erőt és tartsa meg szegény országunk részére még hosszú időn át. Mert nemcsak hazánk legelső főpásztorát tiszteljük benne, hanem a történelmi Magyarország, a jogfolytonosság reprezentánsát, akinek személye mai megalázott helyzetünkben a régi kapcsolatokban rejlő békének és erkölcsi erőnek letéteményese.

Felser Antal győri megyéspüspök körlevele élén jelenti be a hercegprimás jubileumát, majd így folytatja: Azt hiszem, hogy aranymiséjén lélekben jelen lesz az egész ország, lekapesolt részeit sem véve ki, nemcsak azért, mivel a jubiláns főpásztor magyar hazánk első főpapja és egyik legfőbb közjogi méltósága, hanem azért is, mert tüneményes életpályáján oly halhatatlan kimagasló érdemeket szerzett Isten dicsősége, a lelkek üdve és a haza boldogsága körül a legnehezebb időkben, hogy eltörölhetetlenül bevészte nevét egyházunk és hazánk történetébe. A győri székesegyházban november 18-ára, az egyházmegye templomaiban pedig vasárnap, november 23-ára hálaadó misék tartását rendeli el a püspök, amelyre a hatóságok is meghívandók.

